

SAVITUMAS KAIP VERTYBĖ ARCHITEKTŪROJE

Aistė Andriūšytė

*Inžinerinės architektūros katedra, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Saulėtekio al. 11,
LT-10223 Vilnius, Lietuva. El. paštas AisteAndriusyte@st.vgtu.lt*

Įteikta 2007-01-02

Santrauka. Savitumas – viena svarbiausių architektūros objekto kokybių. Jo santykis su kontekstualumu yra ambivalentiškas: šios kategorijos vertinamos pagal asmeninį požiūrį, kurį formuoja patirtys. Sąvokos *savitumas* prasmų laukas platus: pavyzdžiui, stilistinis epochos reiškinį vientisumas yra kultūrinis savitumas, teikiantis tapatumo jausmą. Savumo, atpažinimo veiksnys svarbus ir žmogui pažįstamų erdvės vietų, ir kultūrinių naujovių atžvilgiu; kūrėjo saviraiškos siekis esant teigiamam santykiui dera su pripažinimo, t. y. su orientacijos į visuotines vertybes motyvu. Visuotinė vertybe laikant savitumą, jis turi būti pripažįstamas ir naujo kūrinio, ir terpės atžvilgiu. Kadangi kiekviena iš natūralių erdvės vietų yra nepakartojama, labai tikėtina, jog objektas, sukurtas, atsižvelgiant į kontekstą, pasižymės savitumu.

Reikšminiai žodžiai: vertybė, savitumas, kontekstualumas.

1. Įvadas

Savitumo ir bendrumo, kuris numanomas kaip konteksto atitikmuo, dialektika – jų priešinimas bei derinimas – reiškiasi bene visais laikais bei visose srityse. Individualūs bruožai sudaro sąlygas *atskirti* ir suvokti vienetus, o rūšiniai bendrumai – *priskirti* ir suvokti visumas. Santykis tarp savitumo ir kontekstualumo rodo išskirtinę vieneto-objekto vietą sistemoje, šalia kitų apimančioje ir šį objektą. Tai, taip šis santykis reiškiasi šiuolaikinėje architektūroje, gali padėti atpažinti jos harmonijos laipsnį, ryšio su žmogumi, kurio gerovei ji kuriama, bei su gamta, kuriai pats žmogus ir atstovauja, kokybę.

Tyrimo, kuris atliktas, atsižvelgiant į konferencijos „Etiniai viešojo meno aspektai“ problemiką, tikslas buvo išryškinti *savitumo* ir *kontekstualumo* kategorijų santykio architektūroje aspektus bei nužymėti *savitumo*, kaip vertybės, ribas architektūrinėje raiškoje. Taikyti struktūrinės analizės, ryškinant binarines opozicijas bei nustatant giluminius reiškinį ryšius, taip pat tarpdisciplininis, gretinant psichologijos, menotyros bei architektūrologijos žinias, bei sintezės, darant išvadas, metodai.

2. Savitumas – viena architektūrinio objekto kokybių

Būti originaliu – nerašytas imperatyvas šių dienų kūrėjui. Naujumas, išskirtinumas – bene būtina kūrinio sąlyga, dažnai nustelbianti kitas menines vertes. Tai aiškina estetinių skonų kaitos, kartais ekonominėmis priežastimis, bet ne mažiau svarbūs ir psichologiniai motyvai. Išskirtinumo, netikėtumo, naujumo poveikis dėmesiui bei su juo susijusioms emocijoms yra svarbus ne vien objekto ypatingumui paliudyti – tai gali padėti užmegzti dialogą, perteikti informaciją, šiaip jau skęstančią kasdieninių triukšmų fone, padaryti estetinį įspūdį: „<...> daiktas tampa meno faktu tik tada, kai jis išskiriamas iš įprastų gyvenimo faktų, išplėšiamas iš kasdieninių asociacijų, kai panaikinamas jo suvokimo automatizmas“ [1, p. 20].

Originalumas, kitaip tariant, *savitumas* buvo ir lieka viena svarbiausių meno, o kartu ir architektūrinio objekto kokybių, juo labiau, kad bendrųjų kriterijų, pagal kuriuos dažniausiai vertinama šiuolaikinė architektūra, nėra daug. Kaip pagrindinius galima išskirti šiuos: *savitumas, stilistinių tendencijų atitikimas, kompozi-*

cijos kokybė ir kontekstualumas. Iš jų tik *kompozicija* imanentiškai atstovauja objektui, t. y. nusako jo vidinę tvarką. Požymiai *savitas* bei *kontekstualus* akivaizdžiai atstovauja santykiams su aplinka, išreiškia jos atitikimo laipsnį.

Požymiai *savitas* ir *kontekstualus* iš pirmo žvilgsnio reiškia priešingus dalykus, kadangi rodo priešiškas pozicijas *panašumo* ašyje ir asocijuoja opozicines poras:

<i>savitas</i>	/	<i>kontekstualus</i>
<i>unikalus</i>	/	<i>universalus</i>
<i>originalus</i>	/	<i>radicinis</i>
<i>atskiras</i>	/	<i>bendras</i>
<i>atskiriantis</i>	/	<i>vienijantis</i>
<i>išsiskiriantis</i>	/	<i>prisiderinantis</i>

3. Asmeninės patirties reikšmė kokybėms vertinti

Viršuje parodytos sinonimiškų sąvokų poros, kalbant apie konkrečius reiškinius, retai būna neutralios, dažniau jos atskleidžia vertybinį (*teigiama / neigiama* prasme) santykį su kriterijų poliais:

<i>savitas</i>	/	<i>kontekstualus</i>
		gali būti suprantama kaip
<i>įžūlus</i>	/	<i>pagarbus,</i>
<i>egocentriškas</i>	/	<i>komunikabilus</i>
		arba kaip
<i>drąsus</i>	/	<i>bailus,</i>
<i>įdomus</i>	/	<i>banalus</i>
		ir pan.

Taigi būtent nuo požiūrio priklauso, kuris iš įvairių galimų porinių sąvokų atitikmenų atsidurs dėmesio centre interpretuojant kategoriją *savitas / kontekstualus*. Tačiau, žvelgiant nešališkai, akivaizdu, jog abi poliarizuotos ašies pusės atstovauja bendražmogiškoms vertybėms.

Ar šios kategorijos laikytinos vertybėmis? Pagal apibrėžimą *vertybė* yra ne savaiminė objekto savybė, o išankstinis subjekto nusistatymas tam tikru būdu reaguoti į asmeniškai reikšmingą dalyką, t. y. vertybėmis laikomos sudėtingos nuostatos, kurių turinį sudaro individualus supratimas apie reiškinių svarbą; tai santykio su galimybe panaudoti objektą žmogaus poreikiams – praktiniams ar dvasiniams – išraiška.

Šiuolaikinė psichologija pripažįsta, jog aukštųjų formų psichiniai procesai labai priklauso nuo praktinių veiksmų. Suvokimo būdas susiformuoja veikiamas konkretaus elgesio konkrečioje aplinkoje, kurios savybės jį lemia. Jam įtakos turi prisiminimai apie patirtas būse-

nas: manoma, jog daugiau kaip 90 % kai kurių mūsų suvokimų priklauso nuo to, kas laikoma atmintyje. Todėl sakoma, jog erdvės suvokimas – sudėtingas procesas, ir mes ne tiesiog patiriame pasaulį, bet patiriame įvairius pasaulius, kurie yra mūsų motyvacijos ir patirties produktai. Dar H. Wölfflinas pastebėjo, jog „formos tampa mums reikšmingos tik todėl, kad mes jose aptinkame dvasinių išgyvenimų išraišką“ [2].

Architektūrinės erdvės kaip tokios egzistencija yra prasminga tik santykio su žmogumi atžvilgiu ir patiriama per suvokimą. Vertybinis erdvės suvokimas individualiai psichikai reiškiasi ir vadinamuoju *aplinkos žinojimu* – t. y. per patirties nulemtą erdvinių vaizdinių sistemą bei hierarchiją. Išorinės erdvės ekvivalentas, sąmonėje atsirandantis kaip *konceptuali erdvė*, priklauso nuo suvokėjo vertybių hierarchijos, nuo jo išankstinių nuostatų, kurias aplinkos pavaldai tik koreguoja: „Tam, kad suvokimas atitiktų daiktą, tai yra būtų „tikras“, reikia, kad išsipildytų mūsų lūkesčiai“ [3, p. 240].

4. Kultūra – bendruomeninio savitumo reišėja

Konceptuali erdvė formuojasi ne tik individualiai, bet ir konkrečiose kultūrose kaip skirtinguose mąstymo modeliuose: iš pradžių „erdvės objektyvacijos“ pavidalu, tai yra bandant nustatyti santykius su jos materialumu (vadinamasis archainis mąstymas), o vėliau – kaip „erdvės įveikimas“, abstrakčiai apibrėžiant jos sistemas (vadinamasis modernusis mąstymas) [4, p. 36]. Konceptualios erdvės diskretiniai vienetai yra tam tikri ženklai, simboliai, turintys žmogiškąsias kultūrinės reikšmes.

Simboliams, archetipinėms, kultūriškai įprasmin-toms, tai pat atitinkančioms laikotarpį stilių ir madą figūroms tenka ypatingas vaidmuo. Jų kultūrinės reikšmės yra visuotiniai (bent jau kultūros erdvėje) suprantamos kaip vertybės. Su savitumu tai susiję tuo, jog sąvoka talpina dvi viena kitą papildančias, tačiau tam tikru laipsniu prieštaringas reikšmes. Pažyminiu *savitas* paprastai apibūdinamas reiškinys, kuris savo charakteristikomis išsiskiria iš aplinkos. Bet juo galima pažymėti ir tai, kas reiškinių grupėje yra visiems jiems būdinga kokybė, kuria ši grupė – vėlgi – skiriasi nuo kitų. Kalbant apie grupę *savitumas* yra tai, kas vienija jos elementus. Šiai dialektikai paklūsta ir *stiliaus* kriterijus, nes „originalumas betarpiškai susijęs su stiliumi, kurio savitumą sąlygoja „fundamentalių bendravimo sąlygų laikymasis“ [5, p. 113]. „Menas, kaip kultūros reiškinys, savitas: kiekviename individualiame meno kūrinyje glūdi konkrečiam regionui ir epochai būdingi individualaus

stiliaus bruožai, apibūdinantys genetinį ir tipologinį *individualaus meno stiliaus ir epochos kultūros stiliaus sąryšingumą*“ [6, p. 555]. Taip vien per *stiliaus* kategoriją išryškėjo sąvokos *savitumas* nemenka aprėptis: iki kultūrinio regiono ar net atstovavimo epochai.

Ant vienos svarstyklių lėkštės padedami ir kontekstualūs (t. y. kultūriniai), ir originaliausi, savitais laikomi (t. y. stilingi) įvaizdžiai. Todėl galima sakyti, jog *stilistinių tendencijų atitikimas* taip pat yra tam tikras *kontekstualumas*, tik laiko, o ne erdvės prasme, o kartu ir *savitumas* yra tik kultūros, bet ne individo požiūriu.

5. Kultūrinis savitumas – atsakas į tapatumo poreikį

Kultūrą asmuo daugiausia priima nesąmoningai, kaip savo būties foną, duotą jam nuo gimimo. Jos savybės suvokiamos kaip *savitumas* būtent susitapatinimo, savumo prasme. Architektūros patirtis taip pat priklauso pirmiausia nuo žmogaus santykio su aplinka, kurią jo bendruomenės nariai sukūrė jam gyventi, – tai ir pažintinis, ir ontologinis veiksmas, susijęs su pačiais būties pagrindais, su gebėjimu išgyventi pasaulyje, su *gimtųjų namų* ir *tėvynės* vaizdiniais. Įtaigiai gamtinio ir kultūrinio erdvėvaizdžio sąvoką aiškino C. Norberg-Schulzas, tam panaudodamas talpią *vietos* sąvoką: jam tai ne teritorija, o asmeninė erdvė, subjektyviai centruota, pripildyta asmeninių prasmų. Pati erdvė pasirodo kaip žmogiškosios būties raiška, ir tai yra gerokai daugiau nei vien minčių ir išpūdžių raiška – tai vadinama *egzistencine erdve*. Šią erdvę galima nusakyti keliais lygiais: geografiniu, kraštovaizdiniu ir tais, kurie tiesiogiai suprantami kaip architektūra: miestas, namas bei jų priklausiniai [7]. Kalbant apie *savitumą*, kuris būdingas konkrečiam kraštovaizdžiui, pirmapradiškai formuojančiam šios egzistencinės, *gyvybinės* erdvės konfigūraciją, aišku, jog juo nusakomas savo esme nepakartojamas, tik šiai pasaulio kertelei būdingas darinys. Būtent apie tokį savitumą kalbama kaip apie *vietos dvasios* išraišką, ir būtent jis yra pats tikriausias, pirminis *kontekstas* bet kuriam architektūriniam veiksmui.

6. Ambivalentiški savitumo vertinimo aspektai

Grįžtant prie vertinimo kriterijų, taikomų šiuolaikinei architektūrai, *savitumas* pasirodo ne tik besąs vienas pagrindinių, bet ir telpantis į kitų minėtųjų (*stilistinių tendencijų atitikimas*, *kompozicijos kokybė* ir *kontekstualumas*) kategorijų prasmų laukus.

Tačiau žinoma, jog kraštutinis savitumas, neatitinkantis jokių normų, jau suvokiamas kaip išsišokimas, nors tai, kaip ir pastato, vaizdo naujoviškumas, gali būti vertinama skirtingai, pagal individualias schemas. Kad skirtingi visuomenės sluoksniai nevienodai suvokia ir vertina stilistines kūrinio ypatybes, ne naujiena. Pavyzdžiui, vienas iš mokslinių metodų, padedantis atpažinti visuomenės grupių, kurios skiriasi amžiumi, lytimi, išsilavinimu, taip pat etnine priklausomybe, suvokimo skirtumus, yra *semantinis diferencialas*. Taikant šį metodą reikšmė yra ne žinia apie objektą, o konotacinė reikšmė, susijusi su individualiai suvokiama prasme, socialinėmis nuostatomis, stereotipais. Taip nustatytas įdomus faktas (nors jis ir nebuvo netikėtas), jog architektūros specialybės studentai daug geriau, palyginti su kitais žmonėmis, vertina netolimos praeities architektūrinius objektus. Kadangi tokių statinių lyginamoji vertė būna žinoma dažniausiai tik specialistams, visuomenė tokius statinius, kaip išėjusius iš mados, ne itin vertina [8, p. 113]. Ypatingo pripažinimo plačiojoje visuomenėje paprastai susilaukia nauji, bet jau įprasti akiai objektai, o patys naujoviškiausi dariniai paprastai patinka tik nedidelei avangardiškai nusiteikusiai visuomenės daliai. Žinoma, jog beveik visuomet vienos sistemos keitimas kita sukelia negatyvią reakciją amžininkų, kuriems gaila buvusio grožio ir kurie bailsi naujuoju vaizdu. Čia minėtinas ir išskirtinis senovinių objektų pripažinimas – jie greta savo dažniausiai tikrai turimų verčių dar būna apgaubiami romantikos, aukso amžiaus nostalgijos patina.

Dėl šių priežasčių dažnai išlieka iš tiesų aukštesnės meninės kokybės, t. y. išliekamąją vertę turintys objektai, tačiau minėtieji suvokimo bei vertinimo mechanizmai čia atlieka ne paskutinį vaidmenį. Su senesiomis vietomis jau būna užmezgtas ryšys, skatinantis atpažinimo, savumo jausmą.

7. Savitumo vaidmuo žmogiškųjų poreikių atžvilgiu

Tai rodo, kad daugeliui svarbu, jog architektūrinė erdvė būtų lengvai identifikuojama: kad žmogus galėtų vadintis žmogumi, jis savo aplinką turi jausti kaip *savo* [7]. Tapatumo poreikis yra vienas iš pamatinių, lemiančių saugumo jausmą, o identifikacija su kultūra, su jos savitumu reiškia ir socialinį prisitaikymą.

Minėtini ir kiti žmogiškosios veiklos motyvai: pagal A. Maslow motyvų hierarchijos teoriją vienas iš aukštųjų žmogaus poreikių yra socialinio *pripažinimo* siekis – ir tai ne šiaip sau tuštybė, o būtent bendrabū-

vio svarbos pripažinimas ir kartu lygiavimasis pagal visuotines vertybes. *Saviraiškos*, kūrybinės laisvės, individualumo siekis laikomas dar aukštesniu nei *pripažinimo siekis*, o kartu remiasi juo: juk pripažinimas ateina už darbus, kurie pasauliui atskleidžia naujus, dar neregėtus visumos aspektus, o tam reikia originalios idėjos, netikėtos išvalgos, praplečiančios kasdieninio matymo ribas, kitaip tariant, *savitumo*. Tačiau tam, kad su savo savitumu įtiktų aplinkiniams ir kad kitų skoniai netrukdytų asmeniniam savitumui reikštis, kūrėjui reikia sėkmės ir dar *kažko* – to, kas leistų pakilti virš skonių įvairovės, išspręsti prieštaras bent jau patenkinamam lygiui.

Motyvų pora *pripažinimas / saviraiška* suponuoja santykį tarp subjekto ir aplinkos. Nors tai dažnai yra suvokiama kaip prieštaringos sąvokos, esant teigiamam jų santykiui, jos papildo viena kitą. Humanistinės psichologijos požiūriu prieštaros tarp savo ir kitų poreikių patenkinimo nėra: „Sveikų žmonių savanaudiškumo ir nesavanaudiškumo dichotomija visiškai išnyksta, nes iš principo kiekvienas poelgis yra savanaudiškas ir nesavanaudiškas“ [9, p. 218]. Tai pasitikinčio savimi žmogaus požiūris, kai suprantama, jog vieno savitumas gali netrukdyti kito savitumui, bet gali ir turi padėti jam atsiskleisti.

8. Pagarba konteksto savitumui – kūrybinės sėkmės sąlyga

Minėtąją motyvų santykių schemą galima taikyti ir asmens-kūrėjo bei terpės, kurioje jis veikia, santykiui: ekologiniu požiūriu pasaulis yra suvokiamas kaip vientasis ir gyvas organizmas, kuriame visa kas turi savo dvasią. Juk jei savitumas pripažįstamas kaip vertybė, tai turi būti visuotinė vertybė. Ir tai taikytina ne tik žmonėms, gyvoms būtybėms, bet ir reiškiniams, objektams – tiems, kurie kuriami, ir tiems, kas jau yra tapę aplinka, terpe, kas yra ši terpė nuo seno, tiems, kas yra gamta – natūrali ar pakeista ankstesnių kartų, nes visur, kiekvienoje konkretybėje egzistuoja savitumas, kurio unikali raiška (jei dar išliko galutinai nesuardyta) slepia savo unikalią dvasią. Sakoma: „Mus užburiantis saulėlydis nėra vienas iš daugelio saulėlydžio atvejų – tai šis, vienintelis saulėlydis, atskleidžiantis dangaus tragediją“ [10, p. 23]. Bendruoju atveju savitumas gali būti: kūrėjo ir jo vidinį pasaulį išreiškiančio kūrinio, taip pat geografinis, kultūrinis, etnis.

Vietų bei kultūriniai savitumai sąmoningai ar nesąmoningai, tačiau turi didelės įtakos architektūriniam sprendimams, nes „žmogus yra įtrauktas į natūralių

ritmų sistemą, kurie įvairiomis geografinėmis ir kultūrinėmis sąlygomis pasireiškia jo veiksmuose taip, kad, sukūrus architektūrą, tai atsispindi jos dinamikoje bei formoje [11, p. 17]. „Gamta ir gyvenimas yra elementai, abipusiškai sustiprinantys visa tai, kas paprastai nuo senų laikų buvo atpažįstama kaip *genius loci*. Taigi vieta yra konkreti gyvenamojo pasaulio išraiška, ir todėl, būdama instrumentinis menas, architektūra yra vietos menas“ [12, p. 28]. Pasak C. Norberg-Schulzo, bet kuris peizažas susideda iš jo jungiamų *įvairių vietų* turtingumo, todėl dera įdėmiai išsižūrėti į ypatingą vietos charakterį, jos nepakartojamumą ir išskirtinumą. Kadangi *kiekviena* vieta turi savo erdvinę struktūrą, pirmasis analizės žingsnis – būtent ją išryškinti. Taigi etiškas požiūris ir būtų vertinti ne tik savo, bet ir terpės, joje esančių reiškinių savitumą.

Tą patį teigia ir žinomas japonų architektas K. Kumo. 2002 m. Kaune vykusios konferencijos „Rytai–rytai“ metu mano paklaustas, kaip japonų architektūrai pavyksta būti pasaulinės architektūros avangarde ir kartu neprarasti japoniškumo net ir tradicionalumo prasme, jis atsakė taip: „Prieš projektuodamas, aš ateinu į vietą ir bandau suprasti, ko būtent *jai* reikia. Kokia forma, dydis, spalva tiktų *šiam kraštovaizdžiui*, išreikštų jo charakterį, praturtintų jį. Jei tai pavyksta, tikėtina, jog ir mano kūrinys bus sėkmingas“.

9. Išvados

1. Savitumas greta kitų architektūrinio objekto kokybių gali būti ir yra aspektuojamas vertybiškai, t. y. laikomas viena svarbiausių architektūrinio objekto kokybių.
2. Savitumo, kaip ir kontekstualumo, vertė architektūros kūrinyje yra aspektuojama individualiai – tai priklauso nuo vertinančiojo patirties bei lūkesčių; požiūrių individualumas lemia, jog savitumo santykis su kontekstualumu yra ambivalentiškas.
3. Kultūrai būdingų bruožų išraiška architektūros kūrinyje atstovauja plačiau suvokiamam, t. y. kultūrai būdingam, jos reiškinių bendrumą vienijančiam savitumui, kuris taip artėja kontekstualumo kategorijos link.
4. Kultūros savitumo išraiška architektūros objekte realizuoja vieną pamatinių žmogaus poreikių, įvardijamą kaip tapatumas, tai yra identifikacija su kultūra.
5. Architektūros *savitumas* iš esmės nėra prieštaringas *kontekstualumo* kategorijai: jų suderinimas reiškia galimybę prisiderinti prie terpės išliekant savimi

tuo ją praturtinant. Išryškinius terpės-konteksto, kuri kiekvienu atveju yra unikali, savitumą, architektūros kūrinys jau vien tuo įgyja išskirtinį charakterį, kuris, persmelktas kūrybinės minties, gali perteikti ypatingą, daugiau niekur nesutinkamą ir vis dėlto šį kraštovaizdį atitinkančią dvasiją.

Literatūra

1. STOŠKUS, K. *Meno kūrinys ir jo semiotinio tyrimo principai*: filosof. m. kandidato disert. VU. Vilnius, 1972. 271 p., priedai.
2. WÖLFFLIN, H. *Prolegomena zu einer Psychologie der Architektur*. München, 1886.
3. ВИППЕР, Б. В. *Введение в историческое изучение искусства*. Москва: Изобр. иск-во, 1985. 288 с.
4. МИХАЙЛОВ, Б. П. *Витрувий и Эллада: основы античной теории архитектуры*. Москва: Стройиздат, 1987. 279 с.
5. GAIŽUTIS, A. *Menas ir humanizmas*. Vilnius: Mintis, 1979. 144 p.
6. ANDRIJAUSKAS, A. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius: VDA I-la, 2003. 634 p.
7. NORBERG-SCHULZ, CH. *Existence. Space. Architecture*. London: Studio Vista, 1971.
8. БЕНЕШ, М. Эмпирический анализ семантического значения жилых зданий. *Семиотика и язык архитектуры*: сб. науч. тр. Москва: ВНИИТАГ Госкомархитектуры, 1991. 181 с.
9. MASLOW, A. *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa, 2006. 405 p.
10. GADAMER, H. G. *Grožio aktualumas: menas kaip žaidimas, simbolis ir šventė*. Vilnius: Baltos lankos, 1977. 75 p.
11. АРАУХО, И. *Архитектурная композиция*: научн. изд. Москва: Высш. шк., 1982. 208 с.
12. NORBERG-SCHULZ, C. *Architecture: Presence, Language and Place*. Milan: Skira, 2000. 370 p.

ORIGINALITY AS VALUE IN ARCHITECTURE

A. Andriušytė

Abstract. Originality is one of the most important qualities of an architectural object. Its relation with contextuality is ambivalent: these categories are evaluated according to personal approach which is formed by experience. The field of the sense of the originality concept is broad: e.g. stylistic unanimity of epoch processes is cultural originality that presents the feeling of identity. The factor of originality and identity recognition is important with respect to familiar for man space places and to cultural novelty. The aspiration of a creator for self-expression in positive relation is suited to the motive of recognition, that is orientation to universal values. If originality is considered as universal value, it should be acknowledged with respect to both a new work of art and medium. As every place of natural space is unique, it is quite probable that an object created with respect to the context will be distinguished by its originality.

Keywords: value, originality, contextuality.

AISTĖ ANDRIUŠYTĖ

Dr, Assoc Prof, Dept of Architectural Engineering, Vilnius Gediminas Technical University (VGTU), Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius, Lithuania
E-mail: AisteAndriusyte@st.vgtu.lt

Doctor of the Humanities (architecture). Teaching: architectural design, architectural composition. Research interests: theory of architecture – psychology of architecture, architectural semantics, folk architecture.